

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ  
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ  
БИОЛОГИЯ ЖӘНЕ БИОТЕХНОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ



Қазақстан 2050

### III ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ФАРАБИ ОҚУЛАРЫ

Алматы, Қазақстан, 4-15 сәуір, 2016 жыл

Студенттер мен жас ғалымдардың

#### «ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты халықаралық ғылыми конференциясының  
МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 11-14 сәуір, 2016 жыл



### III МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФАРАБИЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ

Алматы, Казахстан, 4-15 апреля 2016 года

#### МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции  
студентов и молодых ученых

#### «ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 11-14 апреля 2016 года



### III INTERNATIONAL FARABI READINGS

Almaty, Kazakhstan, 4-15 April, 2016

#### MATERIALS

of International Scientific Conference  
of Students and Young Scientists

#### «FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, 11-14 April, 2016

<b>Мырзақұлова Б. М.</b> Шу-талас бассейніндегі амур шабағының ( <i>Pseudorasbora parva</i> ) сипаттамасы .....	54
<b>Нурғалиева А. Ж.</b> Анализ таксономического состава актюбинских видов сем. <i>Rosaceae</i> в сравнении с мировым потенциалом .....	55
<b>Омархан А. Б.</b> <i>Echinops albicaulis</i> Kar.et.Kir дәрілік өсімдігінің жапырағы мен сабағының эпидермасының диагностикалық белгілерін анықтау .....	55
<b>Омирзакова Н. К.</b> Алтын-мыс тәріздес рудалардың <i>A.ferrooxidans</i> бактерия штаммын қолдану арқылы бактериалды- химиялық шаймалануы .....	56
<b>Ондасынова А.С., Сутуева Л.Р., Жанқұлова М.С., Глеубергенова О.Ю.</b> Протекторное действие диатомита при интоксикации крыс парами нефти өсімдігінің салыстырмалы анатомиялық көрсеткіштері .....	57
<b>Орынбаева С.С.</b> Әр түрлі құрама жемдермен қоректендірілген бахтак шабақтарының кейбір мүшелеріне гистологиялық зерттеу жүргізу .....	58
<b>Сабырова Ж. Б.</b> Маңғыстау аймағының мұнай пласт суларының микробиологиялық сипаттауы.....	58
<b>Сайынова Ә. Қ.</b> Әртүрлі жағдайда өсірілген <i>cisec arjetinum</i> l. ноқат .....	59
<b>Салмуханбетова Ж.К.</b> Изучение фитоценотической характеристики и пространственной структуры растительности Главного ботанического сада.....	60
<b>Сармолдаева Ғ. Р.</b> Балқаш көлінің кәсіптік бентоскоректі балықтарының желбезегі мен бауырының гистологиялық зерттеу нәтижелері .....	60
<b>Сатыбалдиева Д.Н.</b> <i>In vitro</i> жағдайында алатау бәйшешегі <i>Crocus alatavicus</i> микропиязтүйнектерін алу .....	61
<b>Сатымбеков Р.К.</b> Іле өзені жағалауындағы үйінді құмдардың өсімдіктер жабынының экологиялық ерекшеліктері .....	62
<b>Сейдалиева Ш.О.</b> Егеуқұйрықтың өкпесіне темекі түтінімен әсер еткеннен кейінгі нәзік құрылысы мен аэрогематикалық жүйесін зерттеу.....	64
<b>Сержан А.Ө</b> Қызылорда облысының Сырдария өзені аумағында кездесетін өсімдік әлемі .....	64
<b>Сәбденова А. А., Грачев А.А., Сапарбаев С.К.</b> О динамике изменения численности и распространения крупных млекопитающих в национальном парке «Көлсай көлдері» .....	65
<b>Совет Ш. Б., Серкебай Е.Н.</b> Әртүрлі жағдайда өсірілген <i>gossypium hirsutum</i> l. Мақта өсімдігінің салыстырмалы анатомиялық құрылымы .....	66
<b>Тажикұлова П.</b> Тамшылатып суарудағы күріш егінінің қалыптасу ерекшеліктері.....	66
<b>Тәжібаева Қ.</b> Сирек, тар эндемді Альберт құртқашашы ( <i>Iris albertii</i> Regel) өсімдігінің ценопопуляцияларының құрылымы ерекшеліктері .....	67
<b>Тилеуова М.М</b> Егеуқұйрық өкпесінің гипоксия әсерінен кейінгі аэрогематикалық жүйесінің нәзік құрылысын зерттеу.....	68
<b>Төленова А.</b> Іле-Алатауындағы биік андыз ( <i>Inula helenium</i> L.) ценопопуляциясының жағдайын салыстырмалы талдау.....	69
<b>Баймуханбетова К.З., Жетыгарин С.Т., Түлкібай Ж.Ж.</b> Цигай кой тұқымы қазақ типінің шығарылу тарихы.....	69
<b>Тұрғанбаев Г.Т, Аяпбаева А.Ш.</b> Әртүрлі таксономиялық топтардағы бактериялардың биологиялық қасиеттерін зерттеу.....	70
<b>Умбетова Т., Майрамбек Н.</b> Арпа сорттарының тұздануға бейімделуінің құрылымдық ерекшеліктері ...	71
<b>Шарымқанбет Б.Ш.</b> Алматы облысы, Іле ауданының кансорғыш масалардың ( <i>Diptera, Culicidae</i> ) экологиясы мен фаунасы. ....	71
<b>Шормакова Ф.С</b> Кербұлақ шатқалы Fabaceae тұқымдасының алуан түрлілігін талдау.....	72
<b>Шүйіншәли А. С.</b> Сырдария өзенінің каналындағы табан <i>carassius auratus</i> балығының морфобиологиялық сипаттамасы .....	72

## СЕКЦИЯ 2. СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ БИОФИЗИКИ, ФИЗИОЛОГИИ И БИМЕДИЦИНЫ

<b>Абдрахманова Д.Қ., Оралханова М.А.</b> Лигнин негізіндегі сорбенттердің сору қасиеттерін зерттеуге арналған әдістерді оқу үрдісіне енгізу.....	74
<b>Абилхамит А.А.</b> Студенттердің кардиореспираторлық жүйенің функционалдық жағдайын зерттеу және бағалау .....	74
<b>Айтбеков Р.Н.</b> Оценка уровня тревожности и психофункционального состояние студентов - первокурсников в зависимости от типа занятий .....	75
<b>Акылбек А.А., Матаева К.С.</b> Изучение токсических действий свинца на физиологическое состояние организма .....	76
<b>Алжанова Г.Е.</b> Сравнительный анализ тестов на пирогенность и на содержание бактериальных эндотоксинов при определении уровня пирогенов после введения лекарственных препаратов.....	77

## ТАМШЫЛАТЫП СУАРУДАҒЫ КҮРІШ ЕГІНІНІҢ ҚАЛЫПТАСУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

П. Тажикулова

Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті  
pikiness\_92@mail.ru

Жұмыстың мақсаты: Тамшылатып суарудың әртүрлі жағдайында өсірілген күріш өсімдігі өнімділікті қалыптастыру ерекшеліктерін айқындау.

Зерттеу әдістері. Алға қойылған міндеттердің шешімі Қазақ егіншілік және өсім шаруашылығы ғылыми-зерттеу институтының «Үшқоңыр» білім тарату орталығының көрсет

66

### Секция 1. Актуальные проблемы биологии и сохранения биоразнообразия

аумақтарында бір және көпфакторлық далалық тәжірибелерді жолға қою мен өткізу арқылы шешімін тапты. Өсімдіктің негізгі фазадағы өсуі мен дамуын бақылау сұрыпты сынау мемлекеттік комиссиясының әдісі бойынша фенологиялық бақылаулар (Балашев, 1968); Күріштің су тұтынуы теңгерімдік әдіспен анықталды. Астықты деректерді өңдеу Доспехов әдісімен жүргізіледі [1985].

Зерттеу нәтижесі. Тамшытып суғару арқылы өсірілген күріш сорттары дәстүрлі жағдаймен өсірілген бақылау вариантымен салыстырылып зерттелу барысында, күріштің 1000 дәнінің массасы және масағында дәндерінің көп болуына тамшылатып суарудың елеулі әсері бар, яғни егіннің өнімділік үлесін ұлғайтты. Тамшылатып суару барысында, егу тәсіліне байланысты күріш сорттарының егін элементтерінің құрылымы бірдей емес. Баканасский және Янтарь сорттары ең жоғарғы түптілік, өнімділік және 1000 дәнінің массасын құрды. Ал, Ару және КазНИИР 5 сорттарында дән байлау жоғары болды. Егу тәсілдеріне байланысты тамшылап суару барысындағы күріш сорттарының құрылымында тамшылатып суаруда суарудың қалыпты мөлшерін ұлғайту күріштің түптілігін құруға және 1000 дәні массасына жақсы әсер етті. Күріш егіннің тамшылатып суаруда ең қалыпты мөлшері 4000-6000 м<sup>3</sup>/га . Бұл жағдайда, өнімді түптілік 11,75 бірлікке жетті, ал ауыздағы дән саны 78 дана. Сонымен бірге, тамшылатып суарудың ең тиімді уақыты – түскі уақыт пен кешкі уақыт болып табылды. Тамшылатып суарудың түскі және кешкі мезілдерінің жалпы және өнімділік түптілігі көрсеткіштеріне жағымды әсер еткені белгіленді.

Қорытынды. Күрішті тамшылатып суарудың тиімділігін зерделеу бойынша жасалынған 3 жылдық зерттеулер нәтижесі келесі тұжырымдамаларды жасауға мүмкіндік береді: 1. Жабындалған үлдірді қолдана отырып тамшылатып суару күріштің өскіндерінің ерте пайда болуына және жаппай ауулап, қарқынды өсуіне және дамуына, егіннің өнімділігінің артуына себін тигізеді. 2. Жабындалған үлдірді қолдана отырып тамшылатып суару күріш егіннің ластануын 8-10 есе азайтады, бұл өз кезегінде, егісті механикалық және химиялық өңдеу барысында қол еңбегін қажет етпейді. 3. Жабындалған үлдірді қолдана отырып күрішті тамшылатып суару аммиактық, нитраттық азоттың мол жиналуымен және жылжымалы фосфордың жұмылдыруымен топырақтың қолайлы азоттық режимін туғызуға ықпал етеді. 4. Күрішті тамшылатып суаруда өте ұтымды режим кешкі және түскі кезең, қалыпты суару мөлшері 4-6 м<sup>3</sup>/га, күрішті өсірудегі суармалы су шығыны 5-10 есеге азаяды.

*Ғылыми жетекшісі: б.ғ.д. Курманбаева Меруерт Сакеновна*